

What is a stem word (gyökszó)?

Any part of speech (noun, verb, adjective, adverb, pronoun, articles, prepositions interjections) can present itself as a stem word; it may be a single syllable or multi-syllable word, from which a whole cohort of family or related words can be generated.

A Part of Speech in the agglutinative Hungarian can easily be transformed into another one. For example a noun can be turned into a verb or an adjective or an adverb and vice versa. The pronoun for instance is already treated by linguists as a representative proxy/agent, a morpheme, for a noun. Such morphing is very productive in the Hungarian lexicon. (see online the: A Magyar Nyelv Szótára by Czuczor and Fogarasi) . A morpheme is a meaningful entity whereas a morph is a part of a morpheme and does not have a freestanding status but it specifically modifies the meaning of the base word.

The MORPHS (word generative particles) which allow the morphing of any part of speech into another, ARE NEITHER VERB conjugation endings and verb pre- or post affixes, NOR NOUN declension case endings.

NOUN declension CASE endings and Verb conjugation endings , we shall call AFFIXES whereas stem or root word modifiers, we shall call MORPHS. Every Hungarian Parts of Speech word will be MARKED with unique Part of Speech morphs.

So in this way, we shall be able to morph basic, stem words into NOUNs, VERBs , ADJECTIVES or ADVERBs with uniquely specific MORPHS , and of course one can in this way generate very complex and compound words which are assembled from a STEM word and a multitude of MORPHS and AFFIXES in order to fit the required semantics of a sentence/a thought. The classic maximalist example is:

megszentségteleníthetetlenléteskedéseitekért,

in which **SZENT** is the stem word and the other particles are a mix of MORPHS and AFFIXES.

An example for Hu word expansion; a **VERB STEM WORD** can be turned into a **NOUN**, an **Adjective**, an **Adverb** with the help of **MORPHS** and **AFFIXES OTHER T** and then each new NOUN is able to receive the proper NOUN declension case endings/affixes:

Eg. Take the **VERB STEM WORD:** **ír** [(to) write]

N1: **írás** => (The **MORPH -ás** turns the VERB into a NOUN.)= someone's writing

Adj.1 : **írásos** => **written** (**-os** Morphs the Noun into an **Adjective**)

Adverb.: **írásosan** (**verbstem+ (2 morphs) -os-an=** in a written form/way

N1a : **írásosság** = (**-ság** Noun morpher turns the Adjective **írásos** into Noun No.2) = the knowledge of writing of the Sumerian people

Adj.: írástalan (kultura)(verbstem+ás+talan) = without(less) writing

N2a: írástalanság(verbstem+(3 morphs)-ás+talan+ság) =a culture not practising writing

V2: írástalanít (verbstem+(3 morphs)-ás+talan+ít)= eradicate writing know-how

Adv.: írástalanul (verbstem+(4morphs)-ás+-os+talan+ul)= how? In a writing-less way.

N2: írat (verbstem+(morph)-at)=written document

N3: íromány (verbstem+ (1 morph)-mány)= a collection of writing (documents)

N4: író(verbstem+ (1 morph)-ó= the writer

Now , IN ADDITION, each of the above green flagged **MORPHED** verb stemword can receive quite a few of the following NOUN declension CASE **SUFFIXES** :

Subject Noun	NIL
Object Noun (Eg. him, her, whom)	-t/ -ot,-et,-öt-it/ at-át
IN (inside)	-ban,-ben
FROM (out of)	ból,-ből
INTO	ba-be
ON	-n-on-en-ön
ON, ONTO	-ra-re
AT	-nál-nél
FROM (away from)	-tól-tól
FROM (of, off, down from)	-ról,-ről
TO (get close TO sth)	-hoz-hez-höz
TO (give it TO the dog) Dative	-nak,-nek
OF (tail of the dog/ dog's tail)	-nak,-nek
TILL, until, up to	-ig
AS, (I give it AS a gift/symbol to you)	-ként
WITH	-val-vel
INTO (turn sth INTO sth)	-vá,-vé
ALL inclusive (eat it all= mindenestül)	-ostul-astul/ -estül-östül
FOR	-ért

A NOUN STEM WORD can similarly be MORPHED into other Parts of Speech, which then if it were a VERB, for example, would be allowed to receive all verb conjugation prefixes, infixes and suffixes regardless of verb tense or verb mood. (see Verb conjugation files)

To sum up, we have to account for Noun, Verb, Adverb, Adjective MORPHS in addition to AFFIXES.

STEM NOUN	Verb	N2	Adj1	Verb2	Adj2	PstPart Adj	PresPart Adv	N3	Adj3
kép	-ez	-zó	-es	-esít	-telen	-zett	-ezve	-esség	el --- esztő
kész	-ít	-ítő	-séges	-ül	- ületlen	-ített el -ült	-ülve	-ség -ültség	fel- ült
szám	-ít	-ítás	-os	-ol	- olatlan	-olt	-olva	-olás	meg-t

THE ROUTINE/SPONTANEOUS/AUTOMATED, REFLEXE TYPE RECALLING OF AT LEAST SOME OF THE MORPHS' AND AFFIXES' MEANING is An unquestionable prerequisite for oral/aural and written proficiency in the agglutinative Hungarian.

WARM ADVICE:

please acquire, even if it were only by the force of sheer rote learning, the basic building blocks/affixes like the...

1., ... VERB Affixes (igekötők, igemódok, igeidők) ////

Eg. He eat^S a sandwich FOR dinner./ Egy sandwich-e^T esz-IK vacsoráRA. / Egy sandwich-e^T FOG en-NI vacsoráRA. / Egy sandwich-e^T ev-TI vacsoráRA. / Egy sandwich-e^T en-ne vacsoráRA. / Jaj de megen-NE egy sandwich-e^T vacsoráRA!

2.,... the SUBJECTIVE and OBJECTIVE VERB conjugation endings

(tárgyas(határozott) és tárgyatlan(határozatlan) igeragozás)////

Eg. TÁRGYATLAN: olvasok/olvasol/olvas/// olvasunk l olvastok/olvasnak TÁRGYAS: Én olvaso^M a levele^T, Te olvaso^D a levele^T, Ö olvas^{SA} a levele^T, /// Mi olvas^{SUK} a levele^T, Ti olvas^{ÁTOK} a levele^T. Ők olvas^{SAK} a levele^T.

3.,... the NOUN case endings/ affixes (főnév ESETragok). -ba, -be, -ra, -re, -ból -ből, ról, -ről, -tól, -től, (please see the remainder of NOUN AFFIXES in the file called HUNGARIAN NOUN DECLENSION. They are just like in English counterparts, except in Hungarian the case endings go AFTER the noun.

4., OBSERVE VOWEL HARMONY RULES !!! (Read more about it in my relevant files on my website)

Eg. (in/into) dobozBA, levélBE,(from/of/about) dobozRÓL, levélRŐL etc.

SOURCE : A Magyar Nyelv Szótára, Első kötet 1862 Budapest Hungary, by Czuczor and Fogarasi

a) névképzők:

öcs, ees, nyilt: lik-ács, ur-acs, köv-ecs, szég-ecs(ke);

ács, écs, zárt : tál-ács, ház»aos(ka), kert-écs(ke), ttveg-écs(ke);

öcs, *öct*: bod-ocs, har-ocs(ka), tör-öcs(ke).

Ide tartozik ics, mely mind vastag, mind vékonyhanga törzsekhez járul, mint:

kav-ics, kak-ics, géb-ics;

— 03 —

áet, eez, nyilt: kuk-acz, jeg-ecz;

oce, éez, zárt: a csángós ejtésű láb-acz(ka), ág-acz(ka) szókban, kert-écz = ketr-écz;

ad, ed, nyilt: Lov-ad, Ölv-ed, Eb-ed, ("helynevek) ;

ad, *ed,* zárt : Láb-ad, Vár-ad, Pér-éd, (helynevek);

ód, öd : Bok-od, Tok-od, Bög-öd, Döms-öd, (helynevek);

ág, ég, nyilt: lov-ag, héz-ag, mel-eg, szöny-eg;

ág, ég, zárt : hály-ag (og), tály-ag (og): fér-ég, kér-ég;

og, Og: bal-og, gyal-og, üsz-ög, örd-ög;

ak, ék, nyilt: kob-ak, ~kup-ak, tel-ek, tör-ek;

ok, ék, zárt : vakond-ak (ok), vét-ék, ét-ék;

ok, ök : mar-ok, bur-ok, kölyök, bür-ök;

óm, *em,* nyilt: foly-am, ir-am, kell-em, tet-em;

óm, ém, zárt : áll-am, ver-ém, sely-ém;

óm, öm : ál-om, ól-om, kör-öm, ür-öm;

ör, ér, nyilt: agy-ar, czud-ar, megy-ér, sik-er;

ár, ér, zárt : paz-ar (ör), czucz-ar (ör), éb-ér, emb-ér;

ör, ör: gond-or, und-or, gönd-ör, sünd-ör;

ái, ei, nyilt: fal-as, lik-as, fel-es, öl-es, fül-es;

ős, *éi,* zárt : há/.-as, tág-as, tér-és, üveg-és;

ős, ős : kor-os, túr-os, kör-öa, ször-ös.

Ez ntolsók néha is us alakot vesznek föl: har-is, ham-is (régén: ham-os), lap-is

-us (máj-as hurka);

NEVKÉPZŐK

ab, eb ; darab, dereb (régies) ;

ab, eb : nyal-áb, has-áb, ver-éb, ger-éb';

ad, ed.: csal-ád,-gál-ád, csel-éd, seg-éd; ~

aj> ej • soh-aj, zuh-aj, mor-aj, csör-ej, dör-ej, zör-ej ;

ák, ék : fon-ák, czul-ák, mell-ék, körny-ék ;

alom, elem : irg-alom, jut-alom, kér-elém, tür-elém ;

ály, ély : szab-ály, oszt-ály, szeg-ély, görvjóly ;

ap, ép : al-ap,~gyar-ap, ker-ep, ül-ep.

Kivételnek az idegen származásról gyanús : oszlop, czölöp, kolop ;

ány, *ény* : yág-ány, csák-ány, lep-ény, köt-ériy ;

ár, *ér* : buv-ár, sov-ár, füz-ér, vez-ér;

ás, *és* : lát-ás, lop-ás, ver-és, üt-és ;

ász, *ész* : horp-asz, dob-ász, rek-esz, rönk-ész ;

Kivételnek : gonosz, pákosz, rogosz ;

ász, *ész* : halász, csík-ász, kert-ész, ökr-ész ;

át, *ét* : rak-at, nyom-at, üt-et, cseleked-et ;

Kivételnek : nyug-ot, állap-öt ;

atag, eteg : lank-atag, olv-atag, leng-eteg, pöf-eteg;
 ótól, étel : hív-atal, rov-atal, men-etel, jö-v-etel ;
 otlan, étien : ház-atlan. tell-adan, kea-etlen, bőr-etjén;
 talán, telén : mag-tálán, bú-táian, mez-telén, szün-telen ;
 mány, *meny* : tanul-mány, tok-mány, kcrcs-mény, küldemény ; ,
vány, *vény* : lát-vány, hal-vány, kér-vény, tör- vény ; .
ság, *ség* : agg-ság, jó-ság, szép-ség, bő-ség;
 ka, ke : szál-ka, sós-ka, röp-kc, tús-ke ;
 csa, *cse* : szár-csa, tó-csa, vér-cse, kenő-cse ;
 ónk, *énk* : nyul-ánk, fal-ánk, cl-énk, fél-énk ;
ékony, *ékény*: csal-ékony, mul-ékony, reped-ékény, tör-ékényj
 dad, ded : karcsu-dad, kicsi-ded, körös-aed, iv-ded ;
ú, *íl*, sanyar-ú,,szigor-ú, keser-ti, sür-ü;
 ó, ó' :. szab-ó, irt-ó, kend-ö, furd-ö ;
 a, e : 'huza-von-a, peng-e, csörg-e;
 íf-ba, Jom-jia, reny-he, csür-he ;

b) i g e k é p z ö k :

ad ed : ap-ad, loh-ad, ep-ed, süpp-ed;
 akodik, ekedtk : mar-akodik, tol-akodik, ver-ekédik, tör-ekédik;
 akozik, ekezik : vár-akozik, azór-ako[^]ik, így-ekózik, gyül-ekézik ;
 an, én : csatt-an, ropp-an, rett-en, döbb-en ;
 ant, ént : csatt-ant, ropp-ant, rett-ent, döbb-ent;
 ász, *ész* : markol-ász, bogár-ász, legei-ész, böng-ész ;
 aszkodik, e*zkédik : rug-aszkodik, ereszkedik, döleszkedik ;
 oszt, észt .- ap-aszt, loh-aaszt, ep-easzt, süpp-eszt ;
 át, ef : rak-at, foly-at, nyir-et, öl-et;
dl, *él-*, álldog-ál, folydog-ál, mendég-él, üldög-él;
ődik, *Mik* : zár-ódik, huz-ódik, vet-ódik, üt-ódik ;
ál, *ül* : jav-úl, bor-úl, szeg-ül, szük-ül ;
dal, *dél* : jár-dal, fior-dal, szeg-dél, to'r-del ; •
 hot, hét : áll-hat, fút-Hat, vi-het, ül-het ; - .
 kál, *kél* : ir-kál, tur-kál, cser-ke, té-kél, (tévégél) ;
tat, *tét* : jár-tat, foly-tal[^] csör-tet, ül-tet;
gát, *get* : for-gat, csor-gat, pér-get, zör-get;
 ∴ c) határozók ; '

— 51 —

lóg, lég : futó-lag, utö-íag; keltö-leg; eté-leg; C
 Ion, len : addig-lan, holtig-lan, meddig-len, eddig-len; .
 fa, *te* (1) : hajdan-ta, leány-ta, régen-te, fiivén-te;
 ta, *te* (2) : hatszor-ta, nyolczszor-ta, kétszér-te, Ötször-te;

d) **n é v i n ó d o s i t ó** ragok:

óbb, ebb : igaz-abb, okos-abb, helyés-ebb, bölcs-ebb ;

ön, én : hárm-an, nyolcz-an, négy-en, öt-en;

öt, ét (többes) : falak-at, botok-at, vizek-et, török-et;

ia, *be* : ház-ba, ól-ba, hely-be, öl-be;

bon, ben : ház-bán, ól-ban, hely-ben, öl-ben;

Ml, b8l: ház-ból, ól-ból, hely-ből, öl-ből;

nők, nek : vas-nak, hús-nak, réz-nek, kö-nek;

tiál, nél: vas-nál, hús-nál, réz-nél, kö-nél;

ró, re : vas-ra, hús-ra, réz-re, kö-re;

ról, ró! : vas-ról, hús-ról, réz-ről, kö-ről;

vá, ve : fa-vá, hó-vá, lé-vé, kö-vé;

val, vei: fá-val, hó-val, lé-vel, kö-vel;

e) **s z e n i é l y r a g o s n é v i n ó d o s í t ó k**.

óm, em : nál-am, ról-am, vel-em, töl-em;

ad, ed : nál-ad, ról-ad, ~vel-ed, töl-ed;

o, e : nál-a, ról-a, vel-e, töl-e;

f) **s z e m é l y r a g o s n é v u t ó k** :

óm, em : alatt-am, után-am, mellett-em, fölött-em;

ad, ed : alatt-ad, után-ad, mellétt-ed, fölött-ed;

a, e : alatt-a, után-a, mellett-e, fölött-e;

wnfc, ünk : alatt-unk, után-unk, mellett-ünk, fölött-ünk;

ofok, etek : alatt-atok, után-atok, mellett-eték, fölött-eték;

ok, ök : alatt-ok, után-ok, mellett-ök, fölött-ök;

g) **igemódosítók, b i z o n y o s i d ő k - é s s z e m é l y e k b e n** :

o»z, *etz* : tart-aez, hord-asz, teng-esz, dönt-esz;

nők, nek ; jár-nak, foly-nak, kel-nek, ül-nek;

ám, *em* : járt-am, tolt-am, kelt-em, ült-em j

ad, ed : látt-ad, tolt-ad, vert-ed, szűrt-ed;

a, e : látt-a, tolt-a, vert-e, gzűrt-e;

á, *f*: lát-á, tol-á, ver-é, szür-é; . . .

ok, ék : járt-ak, tolt-ak, vert-ek, szűrt-ék ;

anok, ének : járt-anak, tolt-anak, vert-ének, szűrt-enek ;

j-o, j-e : jár-j-a, tol-j-a, ver-j-e, szür-j-e, (**parancsoló**);

j-ok, j-ek : jár-j-ak, tol-j-ak, ver-j-ek, szür-j-ek;

•*dk, ök* .-Ját-ók, mond-ók, lel-ök, ver-8k;

' *vJc, ük* : látt-iik, mondt-uk, lelt-ük, vert-ük; --•.-"-

wnk, ««k : lát-unk, mond-unk, lel-ünk, ver-ünk;

a) ezen nevekhez:

ab, eb : darab, dereb (régies);
áb, éb : nyal-áb, has-áb, ver-éb, ger-éb;
ád, éd : csal-ád, gal-ád, csel-éd, ság-éd;
aj, ej : soh-aj, zuh-aj, mor-aj, csör-ej, dör-ej, zör-ej;
ák, ék : fon-ák, czul-ák, mell-ék, körny-ék;
alom, elém : irg-alom, jut-alom, kér-elém, tür-elém;
ály, ély : szab-ály, oszt-ály, szeg-ély, görv-ély;
ap, ep : al-ap, gyar-ap, ker-ep, ül-ep.

Kivétetnek az idegen származásról gyanús : oszlop, czölöp, kolop

ány, ény : vág-ány, csák-ány, lep-ény, köt-ény;
ár, ér : buv-ár, sov-ár, füz-ér, vez-ér;
ás, és : lát-ás, lop-ás, ver-és, üt-és;
asz, ész : horp-asz, dob-asz, rek-esz, rönk-esz;

Kivétetnek : gonosz, pákosz, rogosz;

asz, ész : halász, csik-ász, kert-ész, ökr-ész;
at, et : rak-at, nyom-at, üt-et, cseleked-et;

Kivétetnek : nyug-ot, állap-ot;

atag, eteg : lank-atag, olv-atag, leng-eteg, pöf-eteg;
atal, etel : hív-atal, rov-atal, men-etel, jö-v-etel;
atlan, etlen : ház-atlan, toll-atlan, kez-etlen, bőr-etlen;
talan, telen : mag-talan, bú-talan, mez-telen, szün-telen;
mány, mény : tanul-mány, tok-mány, keres-mény, küldemény;
vány, vény : lát-vány, hal-vány, kér-vény, tör-vény;
ság, ség : agg-ság, jó-ság, szép-ség, bő-ség;
ka, ke : szál-ka, sós-ka, röp-ke, tús-ke;
caa, cea : szár-caa, tó-caa, vér-cse, kenő-cse;
ánk, énk : nyul-ánk, fal-ánk, él-énk, föl-énk;
ékony, ékény : csal-ékony, mul-ékony, reped-ékény, tör-ékény;
dad, ded : karcsu-dad, kicsi-ded, körös-ded, iv-ded;
ú, ül : sanyar-ú, szigor-ú, keser-ű, sűr-ű;
ó, ö : szab-ó, irt-ó, kend-ő, fürd-ő;
a, e : húza-von-a, peng-e, csörg-e;
ha, he : ír-ha, lom-ha, reny-he, csűr-he;

Igekepzok

b) igeképzők:

ad ed : ap-ad, loh-ad, ep-ed, süpp-ed;
akodik, ekedik : mar-akodik, tol-akodik, ver-ekedik, tör-ekedik;
akozik, ekézik : vár-akozik, szór-akozik, így-ekézik, gyűl-ekézik;
an, en : csatt-an, ropp-an, rett-en, döbb-en;
ant, ent : csatt-ant, ropp-ant, rett-ent, döbb-ent;
asz, ész : markol-ász, bogar-ász, legel-ész, böng-ész;
aszkodik, eszkedik : rug-aszkodik, ereszkedik, dölészkedik;
aszt, eszt : ap-aszt, loh-aszt, ep-eszt, süpp-eszt;
at, et : rak-at, foly-at, nyir-et, öl-et;
ál, él : álldog-ál, folydog-ál, mendég-él, üldög-él;
ódik, ödik : zár-ódik, huz-ódik, vet-ödik, üt-ödik;
ül, ül : jav-ül, bor-ül, azeg-ül, szük-ül;
dal, del : jár-dal, fur-dal, azeg-del, tör-del;
hat, het : áll-hat, fut-hat, vi-het, ül-het;
kál, kél : ír-kál, tur-kál, cser-kél, té-kél, (tévégél);
tat, tet : jár-tat, foly-tat, csör-tet, ül-tet;
gat, get : for-gat, csor-gat, pér-get, zör-get;

b) melléknevekből: szépít, szépfii; rutít, rútul; csendesít, csendesfii; érzékenyít, érzékenyül; vadít, vadul; szelídít, szelídül; igazít, igazul; üdvözít, üdvözül stb. különösen az önhangzóval végződők hangzója a képzőbe olvad : tiszta-it tisztít, tisztául tisztul; és így : puha, puhít, puhúl; szürke, szürkít, szürkül; fekete, feketít, feketül,

c) önálló származékfőnevekből és elvont törzsekből: gyarapít, gyarapúl; alapít, alapúi,-istenit, istenül; telepít, települ; ülepít, ülepül.

d) származékigékből: buzdít, = (buz-g-ít), buzdúl (huz-g-úl), mozdít, mozdul, kondit, kiindul; csöndít, csöndül; rendít, rendül, és számos hasonnemüekből, süt minden változás nélkül is: tolul, nyomul, merít, merül; pederít, s az újabb alkatú : közvetít

Az í-t-nek második párhuzamos társa a háromágú *odik, édik, ödik*, amaz áthatót, emez pedig belszenvedőt, mintegy benntevődöt képea:

aavany : savanyít = savany-ó-t = savany-út, savanyúvá tesz; savany-odik, = savany-ó-vá v. savanyúvá tevődik.

*kese*r : keserít, = keser-ít, keserűvé tesz; keser-édik — keserűvé tevődik. Hasonló viszonyoknak : domborít, domborodik; fodorít, fodorodik; penderít, pendercdik; édesít, édesedik; savanyít, savanyodik; kövérit, kövéredik stb.

E szerint a mai *ít* elemezve és eredetileg = ó-t, v. ő-t, s a mai *ül* *Hí* szintén = ó-l,

Ó-l, pl. *dombor-ó*, *dombor* alakú, *dombor-ó-t*, *domboró*vá tesz, *dombor-ól*, *domboró*vá lesz; *leeser-S*

keser izü, keser-ó-t = keser izüvé tesz, keser-ő-l, keser izüvé lesz. Ezen ó-t, ő-t, ól, ől-ből fejlődtek

ki változatképen a többi módosítások : ojt, öjt, út, üt, ejt, ét, ít; és ül, üil, melyek között legújabb

• megszokottabb *it*, az átható, és *ül, üil* az önható igékre :

tan, tan-ó, tan-ó-t, tan-ój-t, tan-tó, tan-tí-t, tan-é, ten-é-t, tan-ej-t, tan-í-t;

kér, ker-ő, ker-ő-[^] ker-o-[^]-t, ker-ő, ker-í-t, ker-é, ker-é-t, ker-e/-t, ker-í-t;

ow, av-ó, av-ó-l, av-tí, av-ú-l, *avtí* /

fesz, fesz-ő, fesz-ó-l, fesz-tí, fesz-tt-l, feszít;

lap, lap-ó, lap-ó-l, lap-tí, lap-ú-l, *lapít*;

rém, rém-ő, rém-ő-l, rém-tf, rém-í-l, rémit.

Innen magyarázható, hogy ezen képzők már kifejlett átható igékhez is járulnak mint

tolul = tol-ó-l, nyomul = nyom-ó-l, merít irmer-ő-t, merül = mer-ő-l, takarít =: takar-ó-t

E párhuzamos képzőjü igék több osztályúak :

a) elvont, vagy önálló egyszerű gyökökből: *gyű*, gyu-u-t, gyút, gyu-uj-t, gyújt, gyuu-

l, gyúljfw, fu-u-t, fút (szokatlan), fu-uj-t, fújt, fu-u-l, fúl. Hasonlók : füt, fül;hüt, húl; süt (rövid),

sül; nyújt, nyúl; gyüt, gyújt, gyúl; avít, avul; lapít, lapul; szorít, szoriil; ámít, ámúl; repít,

repül; ürít, ürül; gurít, gurul; feszít, feszül, kerít, kerül; hevít, hévül stb.

— 135 —

Hatarozo kepzok

c) határozók :

an, en : bátr-an, okos-an, szép-en, bölcs-en ;

ul, ül : al-ul, botor-ül, szegény-ül, föl-ül ;

lag, leg : futó-lag, utó-lag, kellő-leg; elő-leg ;

lan, len : addig-lan, holtig-lan, meddig-len, eddig-len ;

ta, te (1) : hajdan-ta, leány-ta, régen-te, fűven-te ;

ta, te (2) : hatszor-ta, nyolcszor-ta, kétszer-te, ötször-te ;

a) gyakorlatos igeképzők:

og, ég, ög : nyaf-og, zuh-og, csev-ég, rőf-ög, sūr-ög;
og-at, ég-et, öy-et : lát-og-at, néz-ég-et, üt-ög-et, hűt-ög-et;
ong, éng, öng : boly-ong, ker-éng, dűh-öng, őrj-öng;
og-ál, ég-él, ög-él : járd-og-ál, mend-ég-él, űld-ög-él;
odik, édik, ödik : takar-odik, teker-édik, tőpör-ödik;
okol, ékél, ököl : fald-okol, nyeld-ékél, űld-ököl;
oklik, éklík, öklík : fald-oklik, esd-éklík, tünd-öklik;
osik, észik, öszik : dolg-osik, éh-észik, őlt-öszik;
dos, dés, dös : kap-dos, lop-dos, csip-dés, ől-dös;
doz, dés, dös : csap-dos, tol-dos, kérd-ész, űl-dös;
kod, kéd, köd : kap-kod, csip-kéd, köp-köd;
kodik, kédik, ködik : űr-kodik, két-kédik, űr-kodik;
kosik, késik, kösik : zár-kosik, ér-késik, űt-kösik stb.;

Nn

— 53 —

ács, ecz, nyilt : kuk-acz, jeg-ecz;
acz, ész, zárt : a csangós ejtésű láb-acz(ka), ág-acz(ka) szókban, kert-ész = ketr-ész;
ocz, őcz : lib-ocz, gömb-őcz;

Ide tartozik ics : náp-icz, bíb-icz;

ád, ed, nyilt : Lov-ad, Ölv-ed, Eb-ed, (helynevek);
ad, éd, zárt : Láb-ad, Vár-ad, Pár-ed, (helynevek);
od, öd : Bok-od, Tok-od, Bög-öd, Döma-öd, (helynevek);
ág, eg, nyilt : lov-ag, héz-ag, mel-eg, szőny-eg;
ag, ég, zárt : hály-ag (og), tály-ag (og): fér-ég, kér-ég;
og, ög : bal-og, gyal-og, űsz-ög, őrd-ög;
ak, ek, nyilt : kob-ak, kup-ak, tel-ek, tör-ek;
ak, ek, zárt : vakond-ak (ok), vét-ék, ét-ék;
ok, ök : mar-ok, bur-ok, kölyök, bűr-ök;
ám, em, nyilt : foly-am, ir-am, kell-em, tet-em;
am, ém, zárt : áll-am, ver-ém, sely-ém;
om, öm : ál-om, ől-om, kör-öm, űr-öm;
ár, er, nyilt : agy-ar, czud-ar, megy-er, sik-er;
ar, ér, zárt : paz-ar (or), czucz-ar (or), éb-ér, emb-ér;
or, ör : gond-or, und-or, gönd-ör, sünd-ör;
ás, es, nyilt : fal-as, lik-as, fel-es, ől-es, fűl-es;
as, és, zárt : ház-as, tág-as, tér-és, űveg-és;
os, ős : kor-os, tūr-os, kör-ös, szőr-ös.

Ez ntolsók néha is us alakot vesznek föl: har-is, ham-is (régén: ham-os), lap-is (lap-os), máj-us (máj-as hurka);

Ige

b) igeképzők :

ál, el, nyílt : forr-al, híz-al, éri-el, fül-el ;
al, él, zárt : ház-al, árny-al, bér-él, szem-él, szér-él ;
ol, öl : karm-ol, gond-ol, ör-öl, bűz-öl ;
ár, er, nyílt : tak-ar, kav-ar, tek-er, kev-er ;
ar, ér : zárt : kap-ar (kop-or), sép-ér, pöd-ér ;
or, ör : kot-or, tip-or, gyöt-ör, pöd-ör ;
ás, es, nyílt : olv-as, ker-es ;
as, és, zárt : hág-as, lép-és, tip-és, reb-és(get) ;
os, ös : tap-os, foly-os, röp-ös, köpd-ös ;
áz, ez, nyílt : fal-az, híd-az, fel-ez, köny-ez ;
as, ás, zárt : háj-az, ágy-az, ér-éz, bélyeg-éz ;
os, ös : bot-oz, arany-oz, ör-öz (iz), nyúl-öz.

Mh val vegzodo szavak utan

II. Az önhangzóval végződő főnevek után.

1) Az *a* és *e* az utána járuló *k* előtt megnyúlik : *fa*, *fá-k*, *kapa* *kapá-k*, *karimá-k*, *pipá-k* ; *epe* *epé-k*, *kefe* *kefé-k*, *medenczé-k*, *köptüczé-k*. Ennek valószínű akáról szólánk.

2) A szélső önhangzókat illetőleg pedig. a) A rövid *i* a *k* előtt rövid marad : *tepsi-k*, *kocsi-k*, *gugyi-k*, *ki-k*, *mi-k*, *ti-k*. Kivétetnek ; *fi* *fi-ak*, és a helyi tulajdon s köznevek : *Teleki-ek*, *Pesti-ek*, *Tasi-ak*, *Sári-ak*, *Kürti-ek*, *Horti-ak*, ugyanez történik az *y*-nál irt vezetékszókkal : *Kisfaludy-ak*, *Kölcsey-ek*. Ellenben a keresztnevek a szabályt követik : *Pisti-k*, *Gyuri-k*, *Feri-k*, *Kati-k*, *Panni-k*. b) Közösebb szokás szerint a rövid ejtésű *u* *ú* is a *k*-nak hozzájuk járultával rövidnek maradnak : *kapu-k*, *lap-uk*, *válu-k*, *szapu-k*, *gyöpü-k*, *csöpü-k*, *külü-k* ; de ha *v*-re változnak, ekkor *ak* *ek*-et vesznek föl : *daru* *darv-ak*, *hamu* *hamv-ak*, *adu* *adv-ak*, *szaru* *szarv-ak*, *tetü* *tetv-ek*, *nedü* *nedv-ek*, *enyü* *enyv-ek* stb.

3) A hosszú *é*, *ó*, *ő*, *ú*, *ü*-höz *k* : *málé-k*, *csáté-k*, *kópé-k*, *csikóté-k*, *golyó-k*, *bogyó-k*, *felhő-k*, *gümő-k*, *bú-k*, *pattantyú-k*, *csengetyü-k*, *töpörtyü-k*. Kivétetnek, melyek egyik részét bevadta *j* vagy *v* teszi, s mellénevek módjára *ak* *ek* járul hozzájuk : *hé* *hev-ek*, *lé* *lev-ek*, *ló* *lov-ak*, *lő* *hav-ak*, *szó* *szav-ak*, *tó* *tav-ak*, *cső* *csöv-ek*, *kő* *köv-ek*, *tő* *töv-ek*, *nő* *nej-ek* (v. *nők*) *vő* *vej-ek* (v. *vők*) *é* *éjek*, *ké* *kéj-ek*. Ide tartoznak a hosszú *í*, *ú*, *ü*-vel végződők is : *í* *ij-ak*, *szí* *szij-ak*, *szú* *szuv-ak*, *fü* *füv-ek*, *szü* *szüvek*, *bü* *büv-ek*, v. *büv-ök*. A *jó*, ha főnév, többese *jav-ak*, ha melléknév : *jó-k*. Különbég van ezek közt is : *sók* és *savak* (ennek törzse : *sav*), *szók* (egyes szók — *Wörter*) és *szavak* (*Worte*).

melleknev kepzol

talan, telen és *atlan, etlen*: nyug-talanok szám-talanok, hir-telenék, szün-telenék, láb-atlanok, ing-atlanok, kez-etlenék, szül-etlenék.

ag, eg: hany-agok, gazd-agok, mel-egék v. ek, hideg-ék v. ek.

ar, er: czud-arok, paz-arok, ik-erék v. ikrék, éb-erék.

or, ör: (o-val v. ö vel): bod-orok, gond-orok, gönd-örök, sünd-örök.

5) A párhuzamos, vagyis kétágu képzőjűek:

ékony, ékény: hajlék-onyak, félék-ény-ek, törék-ények;

ály, ély: szik-ályak, (sikerések) kev-élyek, csak-élyek;

ány, ény: sil-ányak, sov-ányak, szeg-ények, (ha főnév, szeg-ényék), ser-ény-ek (ha főnév: juba, ser-ényék);

vány, vény: hal-ványak, hit-ványak, jöve-vények, szökevény-ek, ha főnevek: jöve-vények, szökevények.

ánk, énk: fal-ánkak, nyul-ánkak, él-énkek, fél-énkek, tájéjtással: *ok, ek*: fal-ánkok, nyul-ánkok, él-énkek, fél-énkek;

ár, ér: szik-árak, kop-árak, led-érek, ösztöv-érek, tájéjtással zárt *a* *é*-vel: szik-árok, kop-árok, led-érek, ösztöv-érek.

asz, esz: kop-aszak, csup-aszak, csemp-eszek, s a csangós: kedv-eszek, csend-eszek:

ás, és: fá-sak, hálá-sak, epé-szek, szekerczé-szek;

ás, es (nyílt): hal-asak, fal-asak, nép-esek;

as, és (zárt): ház-asak, ág-asak, kény-ések, vér-ések;

os, ös: kalapos-ak, bolt-osak, nyerg-ések, örök-ések; ha pedig főnevek: kalap-osok, bolt-osok, nyerg-ések, örök-ések;

as, es: ig-asak, szár-asak, idv-ezek, neh-ezek;

-Kivételesen zárt *o, é*-vel ragoztatnak:

atag, etag: lank-atagok, herv-atagok, leng-etegék, reszk-etegék, melyek közül néme-lyek főnevek: siv-atagok, csörg-etegék, förg-etegék.

igekzzzzzzz

<i>d</i> önható	<i>t</i> átható	<i>d</i> önható	<i>t</i> átható
szak- <i>ad</i>	szakasz- <i>t</i> ,	dag- <i>ad</i>	dagasz- <i>t</i> ,
mar- <i>ad</i>	marasz- <i>t</i> ,	olv- <i>ad</i>	olvasz- <i>t</i> ,
eng- <i>ed</i>	engesz- <i>t</i> ,	görb- <i>ed</i>	görbesz- <i>t</i> ,
rep- <i>ed</i>	repsz- <i>t</i> ,	dől- <i>ed</i>	dőlesz- <i>t</i> ;
<i>d</i> visszaható	<i>t</i> átható	<i>d</i> visszaható	<i>t</i> átható
marak- <i>od-ik</i>	marog- <i>at</i> ,	huzak- <i>od-ik</i>	huzog- <i>at</i> ,
vonak- <i>od-ik</i>	vonog- <i>at</i> ,	tolak- <i>od-ik</i>	tolog- <i>at</i> ,
verek- <i>éd-ik</i>	vereg- <i>ét</i> ,	kötek- <i>éd-ik</i>	kötög- <i>et</i> ;
<i>d</i> belszenvedő	<i>t</i> külszenvedő	<i>d</i> belszenvedő	<i>t</i> külszenvedő
hany- <i>ód-ik</i>	hány- <i>at-ik</i> ,	huz- <i>ód-ik</i> ,	huz- <i>at-ik</i> ,
nyom- <i>ód-ik</i>	nyom- <i>at-ik</i> ,	von- <i>ód-ik</i>	von- <i>at-ik</i> ,
ver- <i>őd-ik</i>	ver- <i>et-ik</i> ,	szed- <i>őd-ik</i>	szed- <i>et-ik</i> ,
szür- <i>őd-ik</i>	szür- <i>et-ik</i> ,	tör- <i>őd-ik</i>	tör- <i>et-ik</i> ;
<i>d</i>	<i>sz</i>	<i>d</i>	<i>sz</i>
marak- <i>od-ik</i>	marak- <i>osz-ik</i> ,	tolak- <i>od-ik</i>	tolak- <i>osz-ik</i> ,
cselek- <i>éd-ik</i>	cselek- <i>ész-ik</i> ,	menek- <i>éd-ik</i>	menek- <i>ész-ik</i> ,
törek- <i>éd-ik</i>	törek- <i>ész-ik</i> ,	verek- <i>éd-ik</i>	verek- <i>ész-ik</i> ;
<i>d</i>	<i>s</i>	<i>d</i>	<i>s</i>
szának- <i>od-ik</i>	szának- <i>oz-ik</i> ,	váarak- <i>od-ik</i>	váarak- <i>oz-ik</i> ,
gondolk- <i>od-ik</i>	gondolk- <i>oz-ik</i> ,	gyülek- <i>éd-ik</i>	gyülek- <i>ez-ik</i> ,
	<i>g</i>		<i>k</i>
szur- <i>og-ál</i>	tur- <i>og-nál</i> ,	szur- <i>k-ál</i>	tur- <i>k-ál</i> ,
ir- <i>og-ál</i>	nyir- <i>og-ál</i> ,	ir- <i>k-ál</i>	nyir- <i>k-ál</i> ,
csacs- <i>og-a</i>	bugy- <i>og-a</i> ,	csacs- <i>k-a</i>	bugy- <i>k-a</i> ,
locs- <i>og-a</i>	fécs- <i>eg-e</i> ,	locs- <i>k-a</i>	fécs- <i>k-e</i> ,
czin- <i>ég-e</i>	huz- <i>og-at</i> ,	czin- <i>k-e</i>	huz- <i>ak-odik</i> ,
akaszt- <i>g-at</i>	eresz- <i>g-et</i> ,	akasz- <i>k-odik</i>	eresz- <i>k-édik</i> ,